

Fenntartható helyi fejlesztések – nemzeti megmaradás

Bencsik János

Fenntartható Fejlődés Bizottság alelnöke

Energetikai Albizottság elnöke

JÓ GYAKORLATOK, KREATÍV MEGOLDÁSOK:

HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS A

KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

2014 október 16.

„A gazdasági globalizáció kiveszi a hatalmat a közjóért felelős kormányok kezéből, és egy maroknyi tőkés társaság és pénzügyi intézmény kezébe juttatja, melyet egyetlen kényszerítő erő mozgat – a rövidtávú pénzügyi nyereségre való törekvés. - A saját környezeti erőforrásainál többet fogyasztó országok uralják a nemzetközi gazdaság szabályalkotó folyamatait.”

(David C. Korten)

A puszta tőkeérdek uralkodik

- > A gazdasági erőforrások egyre kevesebb természetes személy, valamint tőkéstársaság tulajdonaként koncentrálódnak.
- > A természeti erőforrások gazdasági javakká történő átalakítását érintő nemzetközi direktívák a tőkeérdekek érvényesülését szolgálják.
- > Az egyéni megélhetést jóval meghaladó magánvagyonok koncentrációja – a népességnövekedéssel megtévezve – a földi lakosság többségét mélyszegénységbe taszította.
- > Mindezek háttérében az erkölcsfogyatékoság és a pénzbetegség áll.

Birodalmi törekvések

- **Nagy Sándor ténykedése jól összefoglalja az elmúlt évezredek legfőbb tanulságát:** a természet kirablása, felhasználható erőforrásainak felélése után a rablógazdálkodásra épülő államképződményeknek egy választásuk maradt, más hasonló államok, birodalmak kirablása. (USA-EU szabadkereskedelmi egyezmény)
- A Római Birodalomban „kenyér és cirkusz”, a Globális Birodalomban „árudömping és számítógépes játékok” csillapítják a társadalmi szerkezet alá süllyedt milliárdok elégedetlenségét.

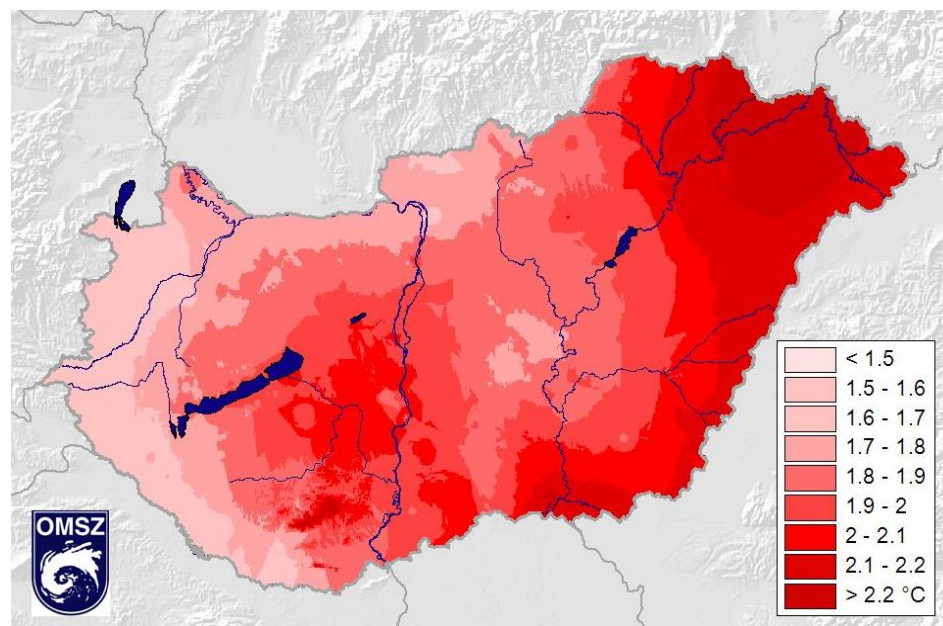
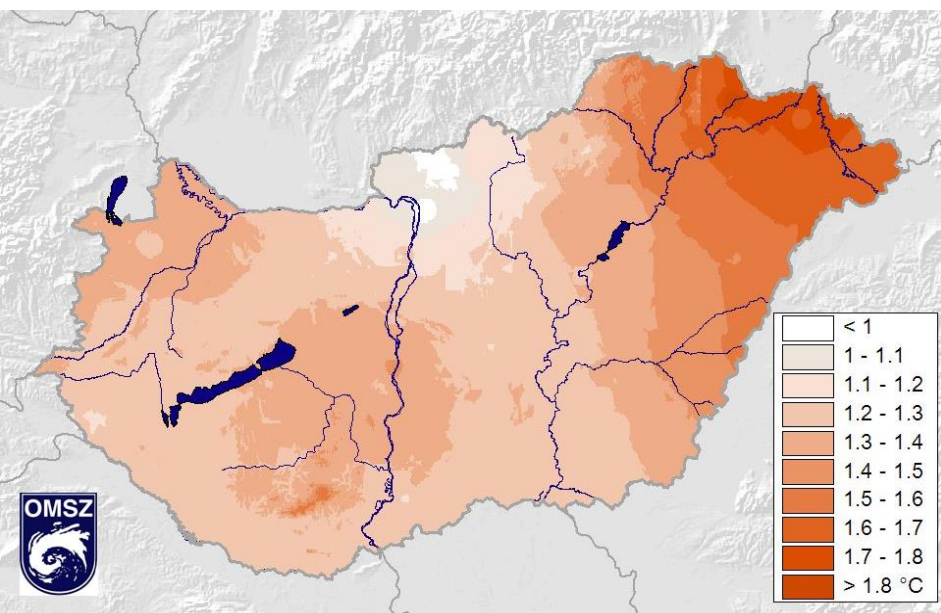
Kimerülő erőforrások

- **Az alapvető élelmiszerek jelenlegi megtermelése az olcsó kőolajra épül.**
- Korábbi energiabőségünk következtében egy kJ (kilo joule) élelem előállításához 8-10 kJ energiát fektetünk be.
- **Fogyóban van az ivó- és öntözővíz, a termőtalaj, és egy sor ásványi anyag.** *(Amerika a felszín alatti vízkészlet felét elhasználta!)*
- Másodpercenként ezer tonna termőföld és egy hektár erdő pusztul el világszerte.
- Évente 1.3 százalékkal csökken a globális termőföld terület. A megművelt talaj 30-szor gyorsabban pusztul, mint ahogy képződik.
- A foszfátkészletek kitermelési csúcsa 1985-1995 között volt. **20-30 éven belül gyötrelmessé válik a kálium beszerzése is.**

Egymást erősítő folyamatok

- > **Ökoszisztéma rendszerek túlterhelése** – a kiegyensúlyozott körfolyamatok megbomlottak.
- > **Éghajlat módosulás** – táji erőforrás adottságok megváltoztak.
- > Fokozódik az **ivó- és öntözővíz szűkösség**.
- > A földi **népesség növekedése** folytatódik.
- > Kibontakozó **erőforrásválság** – fosszilis energiahordozók + ásványkészletek szűkössé váltak.
- > Világszintű **élelmezési problémák** jelentkeztek.
- > Fokozódó **geopolitikai konfliktusokkal** kell szembesülnünk.

Az éves és a nyári átlaghőmérséklet (°C) változása 1983 és 2012 között

Fenntarthatóság = megmaradás

- > **Összkormányzati szinten koordinált alkalmazkodási stratégiára**, ágazati politikákba integrált cselekvési tervekre van szükség
- > **Elsődleges nemzetbiztonsági szempontok:**
  - > demográfiai helyzetünk stabilizálása és fejlesztése
  - > az élelmiszer önrendelkezés biztosítása
  - > az energiafüggésünk csökkentése
  - > vízkormányzási, hidrológiai fejlesztések megvalósítása
  - > Katasztrófavédelem felkészítése és megerősítése
  - > kockázatelemzés a kritikus infrastruktúra típusokra
  - > a lakosság és a gazdasági szereplők környezeti tudatosságának növelése

Fenntarthatóság felé való átmenet

- A fenntartható társadalom kialakulása elsősorban kulturális kérdés, miután az emberi cselekvéseket az érték követés határozza meg.
- A megváltozott körülményekhez történő **tudatos, intelligens alkalmazkodásra** kell törekednünk, mely igényli az **innovációra irányuló képesség és készség** meglétét, valamint az **átöröklött ellenőrző és javító mechanizmusok** alkalmazását közösségünk újjáépítésének céljával.
- A fenntarthatóság **középpontjába az embert és a közösséget** – nem a gazdaságot - kell helyezni.

Nem tudjuk pontosan, hogy milyen társadalmi-politikai változásnak nézünk elébe, hogy az ökológiai szűkösség drámai tapasztalata ténylegesen miféle új döntési, termelési, nevelési, születésszabályozási és hadviselési eljárásokat fog életre hívni. Azt még kevésbé, hogy ezek bevezetése miféle társadalmi konfliktusokkal fog majd járni.

(Lányi András)

Minden a helyi társadalmak morális állóképességétől függ

- Amikor az **intézményes rend** felborul és működésképtelenné válik, akkor csupán a **lelkekben élő rend** ad iránymutatást: együttműködés vagy a többiek rovására megvalósuló egyéni menekülési út?
- Amennyiben a falusi közösségek elveszítik megtartó erejüket, akkor nem csak az élelmiszer-előállítás kerül veszélybe, hanem olyan társadalmi konfliktusok is felerősödnek, amelyek kezelésére az országnak nincsenek eszközei.

Hiányzik a helyi középosztály

- Krízishelyzetekben az elvárható társadalmi viselkedés legfőbb tényezője, az **egyének képessége együttműködésük autonóm (önellátó) megszervezésére.**
- Viszont a **vidéki társadalom elveszítette a helyi érdekek hatásos képviselőit, a helyi társadalom megszervezésére képes középosztályokat és értelmiséget.**

Bizalom és együttműködés

- Az újfajta társadalmi egyenlőtlenségek megjelenése és az ebből származó konfliktusok a szolidaritás kérdésére irányítják figyelmünket.
- Képesnek bizonyulunk-e arra, hogy **az új kockázatokat és terheket közösen viseljük**, s ne a gyengékre és elesettekre hárítsunk ezekből annyit, amennyit csak lehet?
- Elengedhetetlen a bizalom az együttműködés lehetőségében, a közjót szolgáló, másokért felelősséget vállaló életszemlélet és gyakorlat, mely ott lesz jellemző, ahol az összefogás és közös áldozatvállalás értelmét korábbi sikerek igazolják.

Értékváltásra van szükség

- **Aki hitet tesz Isten mellett, az nem lehet közömbös az igazságossággal szemben, és minden ember, valamint a természet iránt szolidárisnak kell lennie, és felelősséget kell vállalnia értük.**
- **Értékváltás nélkül semmilyen technikai megoldás, sem vezethet célra.**
- **Az új érték lényege, hogy minden embert, mint Isten gyermekét képességeitől függetlenül, azonos méltóságúnak tekinti.**

Milyen a környezete e törekvéseknek?

A fenntarthatóság feltételeinek megfelelő, azaz

- > alapvetően **helyi forrásokra építő,**
- > a helyi közösség **önrendelkezésének** gazdasági alapjait megteremtő, **környezetbarát,**
- > az **ott élőknek munkát, jövőképet,** megfelelő életminőséget biztosító **vidékfejlesztés lehetőségei**

Magyarországon ma korlátozottan adottak.

Újra kell gondolni, hogy hol élünk, hogyan és miből

- A saját erőforrások fenntartható használatára ösztönző, helyi közösségek megerősítését szolgáló gazdaságpolitikára van szükség
- **A családi gazdaságok és kisvállalkozások számára méltányos versenyfeltételeket biztosító értékesítési, hitel- és földbirtok-politika kell**
- **A földtulajdon és földhasználat terén növelni kell a helyben élők részesedését – a jövedelem helyben marad**
- **Elengedhetetlen, hogy a helyi termékek kínálata szélesedjék, a termelés, feldolgozás és értékesítés jogi szabályozása egyszerűsödjék**
- **Meg kell alkotni a kézművesség jogi meghatározását**
- **A falusi turizmust szabályozó jogi kereteket helyre kell állítani**
- **A közétkeztetés joga a helyi közösséget illesse meg**
- **A helyi termékfejlesztés nem csak gazdasági cél, hanem társadalmi integrációs kérdés is**

Helyi társadalmak újjászületése

- Ha a saját sorsukról döntő **lokális közösségek** **visszaszerzik az önrendelkezés szellemi és anyagi eszközeit**, többségük a **létfeltételek megóvására alkalmasabb döntéseket fog hozni**, mint amilyenek ma a személytelen, nemzetek-feletti bürokrata-testületekben születnek.
- Mindez véget vetne az üzleti hálózatok világhuralmának, és ami ezután következne: a **helyi társadalmak és nemzetállamok újjászületése.**